

во С.Павличко «Основи», 2003. – С. 153-154; **11. Мартьянов Е.** Герой-маска как тип репрезентации авторского сознания // Е. Ю. Мартьянов// Актуальные вопросы филологических наук: материалы междунар. заоч. науч. конф. (г.Чита, ноябрь 2011 г.). – Чита: Издательство Молодой ученый, 2011. – С. 12-15; **12. Корман Б.** Лирика Н.А.Некрасова. / Б.О. Корман. – Воронеж, 1964. – 391с.; **13. Семенко М.** Вибрані твори / Михайль Семенко ; упоряд. А. Біла. – К.: Смолоскип, 2010. – 688 с.; **14. Миц З.** Блок и русский символизм: Избранные труды: В 3 кн. СПб.: Искусство – СПб., 2004. Кн. 3: Поэтика русского символизма. – С. 317-326; **15. Павловский А.** О творчестве Николая Гумилева и проблемах его изучения // Николай Гумилев. Исследования и материалы: Библиография. СПб. : Наука, 1994. С. 3–30; **16. Северянин И.** Лирика / И. Северянин. – Л., 1991. – 223с.; **17.** «Серебряный век» русской поэзии / Панченко И.Г. – Киев, 1991. – 638 с.; **18. Сулима М.** Книжниця у семи розділах: Літературно-критичні статті й дослідження. – К.: Фенікс, 2006. – С. 294; **19. Темненко Г.** Лирический герой и миф о поэте (на материале ранней лирики Ахматовой)/ Г. М. Темненко // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество: Крымский Ахматовский научный сборник. – Вып. 3. – Симферополь: Крымский Архив, 2005. – С. 127-152; **20. Тынянов Ю.** Блок // Тынянов Ю. Н. Литературный факт. – М.: Высш. школа, 1993. – 319 с.

Хайдер Є.М. (Київ, Україна)

**Художньо-типологічні домінанти у світлі транслатології
(на матеріалі українських і російських перекладів романів Г. Гессе)**

У даній статті пропонується аналіз перекладацьких концепцій для визначення художньо-типологічних властивостей тексту. Ми вважаємо, що для перекладу важливе визначення художньо-типологічної домінанти на когнітивному етапі, для чого необхідний докладний літературознавчий аналіз, натомість на трансляційному етапі перекладач повинен вповні відтворити суть авторського мистецького задуму. Філософський дискурс Г.Гессе, втілений у аналізованих творах, базується на езотеричних, філософських та художніх текстах Сходу й Заходу.

Ключові слова: поетикальність, художньо-типологічні домінанти, ідіостиль, художній переклад.

В данной статье предлагается анализ переводческих концепций для определения художественно-типологических свойств текста. Мы считаем, что для перевода является важным определение художественно-типологической доминанты на когнитивном этапе, для чего необходим подробный литературоведческий анализ, но на трансляционном этапе переводчик должен полностью воссоздать суть авторского художественного замысла. Философский дискурс Г. Гессе, воплощенный в анализируемых произведениях, базируется на эзотерических, философских и художественных текстах Востока и Запада.

Ключевые слова: идиостиль, поэтикальность, доминанты, художественный перевод.

This article presents an analysis of the translational concepts to determine the artistic-typological properties of the text. We believe that the definition of artistic-typological dominant on the cognitive phase is important for the translation – that's why a detailed literary analysis is indispensable. At the stage of text reproduction, the translator must fully recreate the essence of the author's artistic intention. Philosophical discourse of H.Hesse embodied in the texts that are analyzed is based on the esoteric, philosophical and artistic texts of East and West.

Key words: *idiosyle, poeticality, dominant ideas, piece of art, literary translation.*

Однією з найбільш активно еволюціонуючих тенденцій розвитку сучасного перекладознавства, зокрема у сфері художнього перекладу, є вивчення художньо-типологічних та жанрових властивостей перекладного тексту у зарубіжних та вітчизняних дослідженнях (Алексеева, Бальцезан, Бараньчак, Коллер, Комісаров, Лановик; Радчук; Кшиштофяк; Франк та ін.). Теоретичну основу дослідження типологічних властивостей тексту в перекладі склала теоретична поетика (Аристотель, Р. Барт, М.М. Бахтін, Н. Буало, А.Н. Веселовський, В.В. Виноградов, Г.О. Винокур, В.М. Жирмунський, Ю.В. Казарін, Ю.М. Лотман, А.А. Потебня, Р.О. Якобсон та ін.), а також діяльнісні, когнітивні й психосеміотичні теорії перекладу (Л.М. Алексеева, Н.Т.А. Казакова, Ю.А. Сорокін, А. Легежинська та ін.). Саме цей чинник визначає **актуальність** нашої розвідки.

Метою є з'ясування специфіки виявлення ідейно-художніх акцентів в творчості письменника, що лягають в основу художньо-типологічних доміант оригінального твору/творів, для подальшої його трансляції до приймаючої мови й культури загалом.

Визначення художньо-типологічних властивостей тексту і його доміант вимагає застосування комплексу методів, вироблених лінгвістикою й літературознавством (теоретичною поетикою), основними з яких стали: культурологічний аналіз, семантичний аналіз, контекстуальний аналіз, мовностилістичний аналіз тексту. При вивченні репрезентації художньо-типологічної доміанти оригіналу в тексті перекладу основним є метод зіставно-порівняльного аналізу, який опису перекладу як процесу в цілому, який, своєю чергою, вимагав поєднання елементів літературознавчих методик аналізу, а також методик когнітивного та герменевтичного напрямків.

Аналіз перекладацьких концепцій показав, що пошук смислової, сутнісної властивості оригіналу є одним з ключових питань у практиці художнього перекладу, але призводить переважно до його інтуїтивної

інтерпретації та описовому тлумаченню через окремі компоненти з філософських, естетичних, літературознавчих і лінгвістичних позицій, що створює в цьому сенсі плідну базу для розуміння специфіки художнього тексту перекладознавством.

При визначенні художньо-типологічних властивостей тексту (в тому числі й в перекладі) ми спираємося на два чинники, що враховують процес породження тексту і його результат: тобто – з одного боку, це діяльнісний принцип, що враховує специфіку структури художньої творчості, в процесі якого породжується текст, з іншого боку – це принцип цілісності художнього тексту як єдності форми і змісту, й він характеризує створений в процесі художньої діяльності витвір мистецтва. Перший принцип передбачає філософське визначення діяльності як способу буття людини, й являє собою активний аспект відносин «людина - світ» (або «суб'єкт - об'єкт»). З філософської точки зору художня творчість є однією з форм матеріалізації-опредмечування людської свідомості, що включає такі два види діяльності, як відображення і перетворення дійсності. Художник осмислює ціннісний аспект буття з допомогою конкретно-образного мислення на протигагу науці, яка прагне до пізнання об'єктивних законів буття й використовує для цього абстрактно-логічне мислення. Художник, митець сполучає в собі такі модифікації діяльності, як пізнання буття, його ціннісне осмислення, проектування (створення задуму), створення та спілкування. Відповідно естетика виділяє в структурі мистецтва наступні компоненти. Пізнанню буття і його ціннісному осмисленню в структурі мистецтва відповідають пізнавальний і ціннісний компоненти духовного змісту. З перетворювальною й діалоговою діяльністю людини співвідносяться конструктивний і знаковий аспекти зовнішньої форми, яка пов'язана зі змістом за допомогою системи образів як внутрішньої форми, що забезпечує взаємне ототожнення форми і змісту в мистецтві. Результатом художньої творчості є цілісний художній (в концепції М. М. Бахтіна – естетичний) об'єкт, що характеризується єдністю форми і змісту, що обумовлює необхідність висунення другого принципу при визначенні художньо-типологічної домінанти тексту. У відповідності зі специфікою структури художньої діяльності художній об'єкт можна розглядати як духовність, що реалізується в образності й цим набуває естетично цінну об'єктивацію. Відповідно, ми звертаємо увагу на такі загальні критерії-характеристики художнього об'єкта/твору, як духовність, образність і естетично цінна об'єктивація.

У літературознавстві поєднання таких критеріїв у творах часто визначається терміном «художність», чим максимально наближає об'єкт/твір до сфери мистецтва. Отже, враховуючи перекладознавчі концепції стосовно нашого матеріалу, ми виділяємо такі художньо-типологічні параметри тексту, як духовність, образність та їх естетично цінну мовну об'єктивацію. Поєднання даних властивостей, яке визначається принципом цілісності тексту (художнього об'єкта), утворює специфічну художньо-естетичну, етико-філософську типологічні доміанти аналізованих текстів. Водночас, використовуючи прийняту термінологію в теоретичній традиції поезики й літературознавства, ми вважаємо за можливе застосовувати для характеристики художньо-жанрових доміант тексту термін «поетикальність», до якого також звертаються і перекладачі для назви основної властивості оригіналу, що підлягає відтворенню в процесі перекладацької діяльності. Використання терміну «поетикальність» видається можливим внаслідок його «прозорої» внутрішньої форми, що вказує, з одного боку, на приналежність даної властивості до площини літературознавства, з іншого – на сутнісний статус даної властивості, що є якістю, яка визначає відмінність художнього тексту від інших типів тексту. При цьому ми вважаємо, що поняття художності і поетикальності пов'язані між собою родовидовими відносинами. На підставі цілісності тексту поетикальність трактується нами як комплексна текстова категорія, що являє собою в широкому сенсі єдність духовності, образності та їх естетично цінного мовної об'єктивації, у вузькому сенсі – єдність духовності, образності та їх естетично цінної мовної об'єктивації.

Для визначення художньо-типологічних властивостей художнього тексту ми спираємося на вироблені теоретичною думкою вітчизняних та зарубіжних дослідників критерії, що враховують специфіку художньої діяльності людини. До таких критеріїв було віднесено діяльнісний принцип [1; 2], що враховує специфіку структури художньої діяльності, а також принцип цілісності художнього тексту як твору мистецтва. Таким чином, визначення художньо-типологічних властивостей тексту ґрунтується на аналізі його динамічного (творчого) і статичного (мовного) аспектів. Виходячи з даних принципів ми особливу увагу приділяємо наступним художньо-типологічним параметрам тексту – духовність, образність, естетично цінна мовна об'єктивація, на підставі чого можливо визначити художньо-типологічні доміанти (що також можна позначити терміном «поетикальність»), які є невід'ємною складовою ідіостиллю письменника. Художньо-типологічні доміанти тексту досліджуються з урахуванням

єдності форми і змісту тексту і розглядаються як комплексна текстова категорія, що охоплює глибинний (культурно-семіотичний) і поверхневий (мовний) рівні тексту. У співвідношенні з категорією поетикальності слід розглядати два етапи перекладу: когнітивний і трансляційний.

Дуже часто під час перекладу можлива зміна поетикальності оригіналу при її репрезентації в тексті перекладу та приймаючій культурі, що відбувається внаслідок зміни художньо-типологічних параметрів оригіналу. Для з'ясування причин таких зсувів слід зважати на питання прагматики (авторської та перекладацької). Деякі дослідники запроваджують поняття «заломлення» (запозичене з фізики у сфері вивчення заломлень променів світла), яке відбувається саме на етапі когнітивного опанування оригіналом та на етапі транслювання. Така методика дозволяє виявити ступінь освоєння тексту оригіналу та виокремити певні етапи перекладу. В цілому ж переклад – це складна розумова діяльність, що має творчий характер.

Художньо-типологічна домінанта тексту, що додатково позначається нами терміном «поетикальність», є сумою духовного, образного й мовного вимірів тексту, являє собою комплексну текстову категорію, що охоплює параметри глибинного (сміслового) та поверхневого (знакового, мовного) рівнів тексту. Параметр духовності дозволяє визначити поетикальність також як ідейно-емотивну єдність, породжену художнім пізнанням ціннісного аспекту зв'язку «людина – світ». Відповідно, параметр образності, в межах поетикальності, можна трактувати як образність осмислення ціннісного аспекту відносин «людина – світ». А третя складова – це естетично цінна мовна об'єктивація образного осмислення ціннісного аспекту зв'язку «людина – світ».

Саме поетикальність як невід'ємний атрибут тексту обумовлює необхідність освоєння цієї категорії й подальшої вдалої трансляції перекладачем. Відповідно, предмет перекладу можна визначити як реалізовану в образній системі ідейно-емотивну єдність, яка характеризується естетично цінною мовною об'єктивацією, породжену художнім пізнанням суті авторської реалізації зв'язку «людина – світ» у кожному художньому творі. Метою перекладу є репрезентація поетикальності оригіналу в чужій для нього культурі, що дозволяє розглядати художній переклад як творчу діяльність по створенню культурних цінностей, спрямовану на репрезентацію цінностей перекладної літератури в приймаючій культурі.

У співвідношенні з категорією художньо-типологічної домінанти (далі – ХТД) тексту розумова діяльність перекладача може бути представлена у вигляді двоетапної моделі: освоєння ХТД оригіналу (когнітивний етап) та її передача в тексті перекладу (трансляційний етап). Характер зміни поетикальності оригіналу на когнітивному етапі залежить від ступеня освоєності художньо-типологічних параметрів вихідного тексту, на трансляційному етапі – від ступеня їх транслювання.

У перекладознавстві до поняття домінанти звертається, зокрема, А.Д. Швейцер [16], розглядаючи поняття функціональної домінанти тексту і функціональної еквівалентності в перекладі. Ми вважаємо за доречне звернутися до даного поняття у зв'язку з вивченням глибинної сутності художнього смислу та визначення поетикальності оригіналу, що повинні транслюватися при перекладі. Також цікавою видається концепція Н.В.Шутемової: у своїй дисертації «Типологічні властивості художнього тексту» вона особливу увагу звертає на аналіз поняття «домінанта». Ми частково спираємося на положення Шутемової Н.В. [17, 19-21], яка розглядає типологічну домінанту тексту як онтологічну властивість художнього тексту. Таке трактування поняття типологічної домінанти співвідносне з визначенням філософської категорії якості, «виражає невіддільну від буття об'єкта його істотну визначеність», «стійке взаємовідношення складових елементів об'єкта, яке характеризує його специфіку» [14]. З філософської точки зору типологічна домінанта тексту є стійке взаємовідношення його властивостей, що визначає його специфіку.

Як показує порівняльний аналіз вихідних і перекладних текстів, ступінь освоєності поетикальності оригіналу перекладачем є одним з найважливіших факторів, що визначають ступінь її транслювання в тексті перекладу. Крім ступеня освоєності ХТД оригіналу перекладачем, чинником, що обумовлює її транслювання, є здатність перекладача репрезентувати поетикальність оригіналу в тексті перекладу, що вимагає від перекладача володіння не тільки перекладацькими а й власне філологічними, компетенціями, а також володіння здатністю створювати текст.

У творах Г.Гессе «Сіддхартха», «Паломництво в країну Сходу», та «Гра в бісер» розглядається одна й та ж сама філософсько-метафізична проблема взаємопроникнення двох культурних традицій – Сходу й Заходу. Витоки духовності самого Гессе криються не лише в християнському спадку предків. Дуже рано прокинулося зацікавлення Сходом, що мало свій відбиток на світоглядну систему письменника. Як зазначає Д.Затонський, в давніх індійців та китайців Гессе вчився «искусству медитации,

самоаналіза, невозмутимо созерцательному отношению к существу» [10, 237]. Німецький літературознавець Е.Хільшер зазначає, що Гессе був «одним з кращих знавців східно-азійських культур» й що вони «кардинально вплинули на його світогляд» [15, 91]. Найважливішою заслугою Гессе Хільшер вважає те, що він «відкрив вражаючі можливості та шляхи їхнього сучасного сприйняття». [15, 91].

Для творчого методу Гессе характерний розвиток однієї й тієї ж теми й проблематики протягом всієї його еволюції як художника й мислителя. Ідеї, мотиви й образи переходять із одного твору в інший, отримуючи нове висвітлення й нові перспективи розвитку, у тому числі – як відображення синтезу Сходу й Заходу.

Ідейно-художні доміанти марковані лексемами-символами (концептами), які позначають мотиви, сюжетні вузлові моменти, важливі для відтворення певної ідеї письменника. Для цього автор використовує певні мотиви, які є реалізацією текстотворчих стратегій письменника. Головним мотивом творчості Гессе є тема становлення індивідуума, що перебуває на шляху до себе. На цьому шляху розвитку від нижчого до вищого «я» знаходяться всі головні герої його книг і оповідань. В основі сюжетів досліджуваних нами творів Гессе лежить опис життєвого шляху людини, його становлення й повернення до себе самого. Всі зусилля письменника спрямовані на пробудження людиною своєї неповторної унікальності. Він зізнається, що й сам пережив цю внутрішню боротьбу "якої не уникнути нікому, хто бажає стати особистістю", як жахливе нещастя, як катастрофа, що у якомусь ступені можна порівняти зі смертю. Але це пробудження бачиться Гессе як вимога духу, як життєва необхідність, як смерть, після якої буде воскресіння. Саме в романі «Гра в бісер» мотив становлення трансформується у мотив пробудження. Своєю чергою, цей роман неможливо розглядати у відриві від контексту таких творів як «Паломництво в країну Сходу» та «Сіддхартха», які є своєрідною прелюдією до «Гри в бісер». Для українського, зокрема, читача, відтак можуть виникнути певні труднощі із зрозумінням останнього твору Гессе, оскільки перекладів українською «Паломництва...» немає, «Гра в бісер» у перекладі Є. Поповича вийшла в 1978, а «Сіддхартха» (пер. О.Логвиненко) – у 1984. Отже, формально, порушено певний філософсько-смысловий ланцюжок прочитання не лише цих творів, а й постаті самого німецького письменника. Зважаючи на надзвичайно важливу роль фази передперекладацького аналізу тексту для перекладацьких стратегій перекладача художньої літератури, тут ми маємо справу із порушенням

усього циклу перекладу, хоча, звісно, ми не заперечуємо високохудожньої оцінки перекладів зазначених творів українськими майстрами. Проте, для визначення ХТД в творах Г.Гессе, принаймні його «східного» циклу, мабуть доречно було б провести спочатку цілісний літературознавчий аналіз, що, безперечно, полегшило б справу перекладача.

Філософський дискурс Г.Гессе, втілений у згаданих творах, базується на езотеричних, філософських та художніх текстах Сходу й Заходу. Про це багато написано такими відомими дослідниками творчості Г.Гессе як С.Аверінцев, Д.Затонський, Е.Маркович, Р.Г.Каралашвілі та ін. Наші спостереження над текстами дають право стверджувати, що в романах письменника системно проявлена тенденція до повторюваності мотивів, зокрема мотиву шляху/подорожі, посиленого внутрішньою трансформацією семантики подорожі «вглиб себе», тобто – семантики шляху до себе. Ми вважаємо, що це одне з реалізацій східної традиції – а саме, медитативно-споглядальної позиції, що чітко відображена як на лексичному рівні (так, в тексті оригіналу роману «Гра в бісер» слово медитація зустрічається 55 разів, в українському перекладі – 85, в російських – 70 та 86 відповідно: переклади С.Апта та Д.Каравкіної й Вс.Розанова), так і на синтаксичному – це різноманітні повтори на рівні мікрорівнів тексту (контактні повтори, анафори, градація тощо), які додатково сприяють ритмізації тексту. Така організація текстової тканини творів сприяє поступовому виявленню й розгортанню головної ідеї – себто самопізнання. Відтак, ми сміливо можемо стверджувати, що це й є найважливішою ідейно-художньою домінантою. Інваріантність цієї домінанти проявлена у «Паломництві...» у мотивах подорожі, у «Сіддхартсі» - мотив подорожі до себе поглиблений через пару вчитель-учень, яка має продовження й розвиток у романі «Гра в бісер», де подається додатково «техніка»: медитація, що й провадить до цієї мети – пробудження. Лексема пробудження, яку ми трактуємо як певною мірою макротекстовий^{‡‡} синонім до лексеми самопізнання, зустрічається у тексті

^{‡‡} О. Москальська пропонує розрізняти макротекст й мікротекст. Під макротекстом розуміється «целое речевое произведение..., то есть текст в широком смысле слова» (Москальская, 1981, 13). «Микротекст – это сверхфразовое единство (сложное синтаксическое целое) – текст в узком смысле слова» (Там же). [Москальская, О.И. Грамматика текста. – М.: Высшая школа, 1981. — 183 с. Пособие по грамматике немецкого языка для институтов и факультетов ин.яз.]. Ми відштовхуємося від визначення макротексту О.Москальської, але поширюємо його на низку текстів, поєднаних однією ХТД.

оригіналу – 41 раз, в українському перекладі – 32, а в російських – 11 та 16 відповідно. Це може свідчити, що перекладні твори російською мовою, на відміну від українського перекладу, на рівні лексичної компоненти ідейно-художньої домінанти в романі «Гра в бісер» частково втратили витончений філософський модус східної традиції.

Духовність та образність як складові ХТД в творах Г.Гессе виражені складними лексико-семантичними та синтаксичними структурами. Більш детальне дослідження художньо-типологічних рис творів письменника ми бачимо в межах подальшого аналізу індивідуального стилю письменника, який неможливий у форматі даної розвідки.

Отже, для перекладу важливе визначення ХТД на когнітивному етапі, для чого необхідний докладний літературознавчий аналіз, натомість на трансляційному етапі перекладач повинен вповні відтворити суть авторського мистецького задуму, в тому його мовне обрамлення. З точки зору перекладацьких стратегій когнітивний етап є значущим елементом перед перекладацького аналізу художнього твору/творів, який повинен включати обов'язкову літературознавчу складову.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Алексеева И.С.* Введение в переводоведение: Учеб. пособие. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 352 с.;
2. *Алексеева Л.М.* Перевод как рефлексия деятельности / Алексеева Л. // Вестник Пермского университета, 2010. – Вип.1 (7). – С.46-51;
3. *Бурда-Лассен О.В.* Переклад як процес декодування ментальної ідентичності нації: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: спец.10.02.16 – перекладознавство / О.В. Бурда-Лассен. – К., 2005. – 20 с.;
4. *Гессе Г.* Игра в бисер / пер. С. Апт. – М.: Издательский Дом Мещерякова; 2007. – 234 с.;
5. *Гессе Г.* Игра в бисер / пер. с немецкого Д.Каравкиной и Вс.Розанова. – М.: Художественная литература, 1969. – 337 с.;
6. *Гессе Г.* Гра в бисер / пер. з нім. Є.Поповича. – К.: Вища школа, 1983. – 348 с.;
7. *Гессе Г.* Паломничество в страну Востока [електронний ресурс] / пер. С. Аверницева. –режим доступу: lib.meta.ua;
8. *Гессе Г.* Сиддхартха / Пер. Б. Д. Прозоровская. - Челябинск "Урал LTD", 1997. – Библиотека Флорентия Павленкова", Биографическая серия. – Т.3. – 120 с.;
9. *Гессе Г.* Сиддхартха: Повесть; Степовий вовк: роман / Пер. з нім. Олекса Логвиненко. – К.: Молодь, 1992. – 256 с.;
10. *Затонский Д.* Парадоксы Германа Гессе // В наше время. – М.: Сов.писатель,1979. – С. 230-257;
11. *Коптілов В.* Теорія і практика перекладу: Навч. посіб / Віктор Коптілов – К.: Юніверс, 2003. – 280 с.;
12. *Корольова А.В.* Типологія наративних кодів інтимізації в художньому тексті. – К.: Вид. центр КНДЛУ, 2002. – 267 с.;
13. *Перекладати // Європейський словник філософії: лексикон неперекладностей.* Пер. з фр. – Т.1. – Вид.друге.

– К.: Дух і Літера, 2011. – С.254-271; **14.** Філософський словник [електронний ресурс]. – режим доступу: http://gufo.me/content_fil/dominanta; **15.** Хильшер Э. Истоки мировоззрения Германа Гессе // Поэтические картины мира. – М.: Художественная литература», 1979. – С.85-119; **16.** Швейцер А.Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. – М.: Наука, 1988. – 216 с.; **17.** Шутемова Н.В. Типологическая доминанта текста: автореф. дис. на соиск. науч. степ. д. філол. наук: 10.02.19 – теория языка / Н.В.Шутемова; ФГБОУ ВПО «Пермский государственный национальный исследовательский университет». – Пермь, 2012. – 42 с.; **18.** Hesse H. Das Glasperlenspiel. – Ulm: Schurkamp, 2013. – 616 s.; **19.** Hesse H. Siddhartha. Eine indische Dichtung von Hermann Hesse. – www.franklang.ru; **20.** Frank P., Maaß K.-J., Fritz P., Turk H. (Hrsg.). Übersetzen, verstehen, Brücken bauen. Geisteswissenschaftliches und literarisches Übersetzen im internationalen Kulturaustausch. – Berlin: Erich Schmidt, 1993; **21.** Koller W. Einführung in die Übersetzungswissenschaft aktualisierte Auflage. – Wiebelsheim: Quelle & Meyer 2004. – S. 60.

Харитоненко О. І. (Київ, Україна)

Рецепція журналістики в літературі (на матеріалі «Щоденника» Т. Шевченка і «Печерських антиків» М. Лєскова)

У статті проаналізовано подібні та відмінні риси в поглядах на журналістику Т. Шевченка та М. Лєскова. У творах обох письменників знайшли відображення літературні дискусії другої половини ХІХ століття про значення, творчі методи журналістики та її право зайняти своє місце серед інших видів словесності.

Ключові слова: журналізм в літературі ХІХ століття, співвідношення понять «письменник» – «журналіст» – «фейлетоніст», рецептивна естетика.

В статье проанализированы сходства и различия во взглядах на журналистику Т. Шевченко и Н. Лескова. В произведениях обоих писателей нашли отражение литературные дискуссии второй половины XIX века о значении, творческих методах журналистики и ее праве занять свое место в ряду других видов словесности.

Ключевые слова: журнализм в литературе XIX века, соотношение понятий «писатель» – «журналист» – «фельетонист», рецептивная эстетика.

The paper analyzes the similarities and differences in their views on journalism Shevchenko and Nikolai Leskov. In the works of both writers reflected literary discussion of the second half of the XIX century to the importance of creative methods of journalism and its right to take its place among the other types of literature.

Key words: Journalism in the literature of the XIX century, relations between the concepts «writer» - «journalist» - «columnist», receptive aesthetics.